

JUDr. PAVEL BLAŽEK, Ph.D.

MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne

Čj. **259/2012-OD-SPZ**

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 Brno

Věc: obv. zemř. L. M. - stížnost pro porušení zákona

Příloha: tr. spis býv. Vojenského obvodového soudu v Brně sp.zn. 3 Rtv 272/90,
ověřená kopie rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně PSP 47 ze dne
23. 6. 1952, sp.zn. Vt 14/52, spolu s dochovaným materiálem

Podle § 266 odst. 1 trestního řádu podávám ve prospěch obv. zemř. L. M.

stížnost pro porušení zákona

proti pravomocnému usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 17. 10. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90.

Rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 23. 6. 1952, sp. zn. Vt 14/52, byl L. M. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb., kterého se měl dopustit tím, že dne 5. 4. 1952 u svého útvaru v Rajhradě odmítl vykonávat vojenskou službu odvolávaje se na to, že se to přičítá jeho náboženskému přesvědčení, protože je vyznavačem víry Svědků Jehovových.

Pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb., byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 2 roků.

Proti rozsudku podal obviněný odvolání k býv. Vyššímu vojenskému soudu v Trenčíně, který pak usnesením ze dne 24. 7. 1952, sp. zn. Vto 130/52, rozhodl tak, že odvolání obv. L. M. jako nedůvodné zamítl. Obviněný se zápočtem vazby vykonával trest odnětí svobody od 23. 6. 1952 a dne 1. 9. 1952 byl převeden do věznice NB Ostrov u Karlových Varů, kde vykonával uložený trest až do 4. 5. 1953, kdy byl z výkonu trestu propuštěn v důsledku udělené amnestie presidenta republiky (čl. II).

Obviněný L. M. požádal dne 5. 11. 1990 o rehabilitaci podle zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., o které bylo rozhodnuto usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 17. 10. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, tak, že rozsudek býv. Nižšího vojenského soudu v Brně PSP 47 ze dne 23. 6. 1952, sp. zn. Vt 14/52, ve spojení s usnesením býv. Vyššího vojenského soudu v Trenčíně ze dne 24. 7. 1952, sp. zn. Vto 130/52, byl podle § 14 odst. 1 písm. f) zákona č. 119/1990 Sb. zrušen ve výroku o trestu a podle § 14 odst. 3 zákona č. 119/1990 Sb. byla zrušena všechna další rozhodnutí na zrušenou část obsahově navazující, pokud vzhledem ke změnám, k nimž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Usnesení nabylo právní moci dne 5. 11. 1991.

Býv. Vojenský obvodový soud v Brně v usnesení ze dne 17. 10. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, zkonstatoval, že výrok o vině rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně PSP 47 ze dne 23. 6. 1952, sp. zn. Vt 14/52, byl učiněn v souladu se zákonem, neboť obv. zemř. L. M. se u hlavního líčení, konaného před býv. Nižším vojenským soudem v Brně dne 23. 6. 1952 doznal, že je vyznavačem víry Svědků Jehovových a že jeho víra (náboženské vyznání) mu nedovoluje, aby vykonával službu v jakékoliv armádě, protože se to přiči božským zákonům, které jediné vyznává. Dále v odůvodnění usnesení soud rozvedl postoj obviněného ve vztahu k Listině základních lidských práv a svobod a ve vztahu k mezinárodním smlouvám, včetně Evropské konvence o lidských právech. Býv. Vojenský obvodový soud v Brně posoudil jako nezákonný pouze výrok o trestu odsuzujícího rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 23. 6. 1952, kdy uvedl, že ve zrušené části napadeného rozsudku došlo k převaze přísné generální prevence – nepřiměřené represe - na úkor přísně individuálního hlediska při ukládání trestu ve vztahu k osobě pachatele a k okolnostem spáchané trestné činnosti. Vyslovil, že uložený trest odnětí svobody v trvání 2 let byl trestem, který byl ve zřejmém nepoměru ke stupni nebezpečnosti činu pro společnost.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně usnesením ze dne 12. 12. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, v neveřejném zasedání trestní stíhání obv. L. M. pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb. podle § 223 odst. 1 a § 11 odst. 1 písm. a) trestního řádu zastavil na základě článku V, z důvodu části článku II, článku III odst. 5 rozhodnutí presidenta republiky o amnestii ze dne 9. 5. 1960.

K žádosti obviněného ze dne 19. 12. 1991, který požádal o pokračování v řízení, které bylo zastaveno z důvodu amnestie presidenta republiky ze dne 9. 5. 1960, nařídil býv. Vojenský obvodový soud v Brně hlavní líčení na den 30. 1. 1992, ve kterém po provedeném jednání, rozhodl rozsudkem ze dne 30. 1. 1992, sp. zn. 3 Rtv 272/90, tak, že se při nezměněném výroku o vině rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně PSP 47 ze dne 23. 6. 1952, sp. zn. Vt 14/52, kterým byl L. M. uznán vinným trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/1950 Sb., z důvodu § 227 trestního řádu, trest L. M. neuložil. Citovaný rozsudek nabylo právní moci dne 15. 2. 1992.

Pravomocným usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 17. 10. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, byl porušen zákon v ust. § 1 zákona o soudní rehabilitaci, § 2 odst.

5, 6 trestního řádu, v tehdy účinném znění, ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb. v neprospěch obv. zemř. L. M.. V návaznosti na toto usnesení je vadné i další usnesení vydané býv. Vojenským obvodovým soudem v Brně dne 12. 12. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, a v neposlední řadě rovněž rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 12. 12. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, který nabyl právní moci dne 15. 2. 1992. Citovaný rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně byl stručně odůvodněn stanoviskem, že býv. Vojenský obvodový soud v Brně musel z procesních důvodů vycházet z ust. § 227 trestního řádu, aniž by zde bylo uvedeno stanovisko, proč byl ponechán beze změny výrok o vině u obv. zemř. L. M. trestným činem vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/1950 Sb. z rozsudku býv. Nižšího vojenského soudu v Brně ze dne 23. 6. 1952, sp. zn. Vt 14/52.

Podle § 1 zákona č. 119/1990 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., bylo účelem zákona o soudní rehabilitaci zrušit odsuzující soudní rozhodnutí za činy, které v rozporu s principy demokratické společnosti respektující občanská a politická práva a svobody zaručené ústavou a vyjádřené v mezinárodních dokumentech a mezinárodních právních normách zákon označoval za trestné, umožnit rychlé přezkoumání případu osob takto protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a umožnit ze zjištěných nezákonností vyvodit důsledky proti osobám, které platné zákony vědomě nebo hrubě porušovaly.

Podle § 1 odst. 2 uvedeného zákona o soudní rehabilitaci činy, které směřovaly k uplatnění práv a svobod občanů zaručených ústavou a vyhlášených ve Všeobecné deklaraci lidských práv a v navazujících mezinárodních paktech o občanských a politických právech, byly československými trestními zákony prohlášeny za trestné v rozporu s mezinárodním právem a mezinárodnímu právu také odporovalo jejich trestní stíhání a trestání.

Podle § 2 odst. 5 trestního řádu, v tehdy účinném znění, orgány činné v trestním řízení postupují tak, aby byl zjištěn skutečný stav věci, a při svém rozhodování z něho vycházejí. Objasňují se stejnou pečlivostí okolnosti svědčící proti obviněnému i okolnosti, které svědčí v jeho prospěch, a provádějí v obou směrech důkazy, nevyčkávajíce návrhu stran. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat a všemi dosažitelnými prostředky ověřit všechny okolnosti případu.

Podle ust. § 2 odst. 6 trestního řádu, v tehdy účinném znění, orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého přesvědčení, založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Podle § 11 odst. 1 písm. f) trestního řádu, v tehdy účinném znění, trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu, nebo bylo pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

Podle § 270 odst. 1 písm. b) trestního zákona č. 86/1950 Sb. se trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dopustil ten, kdo se úmyslně vyhýbal plnění služební povinnosti tím, že se odvolával na náboženské nebo jiné přesvědčení.

Podle § 2 odst. 3 tr. řádu č. 87/1950 Sb. bylo úkolem soudu v trestním řízení zejména spravedlivé rozhodování v trestních věcech.

Podle čl. 40 odst. 5 Listiny základních lidských práv a svobody nemůže být někdo trestně stíhán za čin, pro který již byl pravomocně odsouzen nebo zproštěn obžaloby. Tato zásada nevylučuje uplatnění mimořádných opravných prostředků v souladu se zákonem.

Bývalý Vojenský obvodový soud v Brně se v rámci rehabilitačního řízení těmito ustanoveními důsledně neřídil. Rehabilitace byla zúžena pouze na výrok o trestu a bez náležité pozornosti byl ponechán výrok o vině, i když smyslem zákona o soudní rehabilitaci je rehabilitovat, a to nejen právně, ale i morálně co nejvíce těch, kteří v období totalitního režimu trpěli a byli pronásledováni.

Z napadeného usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 17. 10. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, navazujícího usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 12. 12. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, a vydaného rozsudku býv. Vojenského obvodového soudu Brno ze dne 30. 1. 1992, sp. zn. 3 Rtv 272/90, je jednoznačně patrné, že býv. Vojenský obvodový soud v Brně vycházel ze skutkových zjištění, že obv. L. M. dne 5. 4. 1952, když byl opětovně po odpykání nepodmíněného trestu odnětí svobody v délce 18 měsíců pro spáchání stejného trestného činu vyhýbání se služební povinnosti dle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/50 Sb., který mu byl uložen pravomocným rozsudkem býv. Nižšího vojenského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 10. 1950, sp. zn. Vt 276/50-II, propuštěn, a byl odeslán k vojenskému útvaru 9991 v Rajhradě u Brna, znovu odmítl vykonávat vojenskou základní službu, obléci si vojenský stejnokroj a vykonávat jakoukoliv práci, která by byla ve prospěch lidově demokratické armády s odvoláním se na vyznání Svědka Jehovova, naplnil tak svým jednáním skutkovou podstatu trestného činu vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) zákona č. 86/50 Sb. Výrok o vině proto ponechal beze změny s odkazem, že výrok o vině je správný a zákonný i z hlediska mezinárodních smluv, zejména z hlediska § 1 rehabilitačního zákona č. 119/90 Sb. (účelu zákona o rehabilitačním soudním řízení).

Soudem nebylo náležitě zváženo, že obviněný uplatnil právo na svobodu svědomí, zaručené tehdejší Ústavou 9. května 1948 (ústavní zákon č. 150/1948 Sb.) a právo na svobodu svědomí zakotvené v článku 18 Všeobecné deklarace lidských práv. Ačkoliv Ústava 9. května z roku 1948 deklarovala v čl. 15 odst. 1 svobodu svědomí, zároveň ji nepřipustně omezovala již v odst. 2 citovaného článku, podle něhož víra nebo přesvědčení nemůže být nikomu na újmu, nemůže být důvodem k tomu, aby někdo odmítal plnit občanskou povinnost uloženou mu zákonem. Deklarovanou svobodu svědomí negovala ale i v čl. 34 odst. 2, v němž stanovila každému občanu povinnost konat vojenskou službu, navíc v době, kdy tehdejší právní řád neumožňoval alternativu k výkonu vojenské základní služby pro případy, že by její výkon vedl k popření náboženského přesvědčení jednotlivce. Vzhledem k uvedenému a s odkazem na výše citované výkladové teze vztahující se k naplňování svobody svědomí jednotlivce i z pohledu dnes platných norem, především článku 15 Listiny základních práv a svobod, nelze považovat jednání obviněného zemřelého L. M., spočívající v odmítnutí konání vojenské služby v měsíci dubnu roku 1952 z náboženského důvodu, za trestný čin.

Rehabilitační řízení bylo však zatíženo ještě jednou vadou. Bývalý vojenský obvodový soud v Brně rovněž nedostatečně vyhodnotil skutečnost, že odsouzení, které bylo předmětem řízení, předchází jiné dřívější odsouzení obviněného za shodný trestný čin, kdy rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 10. 1950, sp. zn. Vt 276/50-II, byl obviněný zemřelý L. M. odsouzen pro trestný čin vyhýbání se služební povinnosti podle § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/50 Sb., k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců, který vykonal. Odmítnutí výkonu vojenské služby po návratu z výkonu trestu odnětí svobody z předchozího odsouzení za shodný trestný čin nelze považovat za nový

trestný čin, neboť obviněný pouze setrval na své již projevené vůli vojenskou službu nevykonávat.

Za této situace a s ohledem na opakovaně vyslovený názor Ústavního soudu na otázku totožnosti skutku v případě obdobných jednání, je třeba pohlížet na jednání obviněného ze dne 5. 4. 1952, ve vztahu k výkonu vojenské služby jako na jeden skutek, pro který byl již odsouzen citovaným rozsudkem bývalého Nižšího vojenského soudu v Hradci Králové ze dne 23. 10. 1950, sp. zn. Vt 276/50-II. Další odsouzení je proto nutno považovat za porušení zásady „ne bis in idem“.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je třeba usnesení býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 17. 10. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, hodnotit jako rozhodnutí, kterým byl porušen zákon.

Navrhují proto, aby Nejvyšší soud České republiky:

1. podle § 268 odst. 2 tr. řádu vyslovil, že pravomocným usnesením býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 17. 10. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, a v řízení předcházejícím byl v neprospěch obviněného zemřelého L. M. porušen zákon v ust. § 1 odst. 1, 2 zákona č. 119/90 Sb., o soudní rehabilitaci, ve znění zákona č. 47/1991 Sb., a v ust. § 2 odst. 5, 6 trestního řádu, v tehdy platném znění, ve vztahu k ust. § 270 odst. 1 písm. b) tr. zákona č. 86/50 Sb.,
2. podle § 269 odst. 2 tr. řádu usnesení bývalého Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 17. 10. 1991, sp. zn. 3 Rtv 272/90, zrušil a dále zrušil i všechna další rozhodnutí na toto usnesení obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, zejména rozsudek býv. Vojenského obvodového soudu v Brně ze dne 30. 1. 1992, sp.zn. 3 Rtv 272/90,
3. a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu a Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud vyhověl dne 12.12.2012 pod sp.zn. [6 Tz 70/2012](#).